

CONTRIBUȚII PRIVIND LUPTA ȚĂRĂNIMII TRANSILVĂNENE ÎMPOTRIVA EXPLOATĂRII ȘI FASCISMULUI, PENTRU APĂRAREA INDEPENDENȚEI ȘI INTEGRITĂȚII PATRIEI, 1938—1940

de VASILE CIOBANU

În anii dictaturii regale starea materială a sătenilor săraci și mijlocași a cunoscut o nouă înrăutățire. La greutatea care apăsau pînă acum gospodăria țărănească s-au adăugat altele impuse de evoluția situației interne și internaționale a României. Pe lângă exploatarea moșierilor și chiaburilor, a marilor monopoli, firavele gospodării țărănești au trebuit să suporte noi sarcini : impozitele în creștere, discrepanța tot mai mare dintre prețurile agricole și cele industriale, rechizițiile și concentrările impuse de apărarea independenței și integrității patriei¹.

În Transilvania² contradicția moșierime-țărănime este semnalată mai ales în județul Alba, unde marile moșii s-au menținut și după reforma agrară din 1921³. În schimb, în județele Brașov, Făgăraș și Sibiu, unde exista o altă structură a proprietății agrare, pe primul plan aflăm conflictul dintre țărănimea săracă și chiaburime⁴.

Reforma agrară nu era încheiată nici în această perioadă, fapt ce a constituit o sursă continuă de nemulțumiri în lumea satelor. În mai 1940, în județul Alba doar 79,25% din împroprietărirea erau definitive⁵, iar în plasa Hunedoara doar pentru 7 comune fuseseră întocmite formele în vederea împroprietării definitive⁶. Mai persistau încă arenda forțată și procesele intentate de moșieri sau de țărani nedrepțiți⁷.

Nemulțumiri mari a provocat în lumea rurală politica autorităților comunale de favorizare a elementelor înstărite. Legiunea de jandarmi Sibiu informa forurile superioare despre „divergențele între cei puși să conducă comuna și populație“⁸.

Dictatura regală, deși a simulat o grijă deosebită față de țărănime, nu a reușit să atragă decît păturile avute de la sate. Armand Călinescu afirma într-un discurs că noul regim era, „înainte de toate, un regim de ocrotire a păturii țără-

¹ Traian Udrea, *Modificări agrare în România în ajunul și în timpul celui de-al doilea război mondial*, în *Terra nostra*, vol. IV, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, București, 1981, p. 311.

² În comunicarea de față ne-am oprit, în principal, asupra acțiunilor țărănimii din județele aflate în partea de sud a Transilvaniei (Brașov, Făgăraș, Sibiu, Alba și Hunedoara), urmînd ca în viitor să fie cercetată și situația din celelalte județe transilvănene.

³ Arh. St. Alba Iulia, Camera agricolă, dos. 1/1940, f. 10.

⁴ „România nouă“ (Sibiu), VI, nr. 42, 23 noiembrie 1940 ; Tr. Udrea, *op. cit.*, p. 311. În județul Sibiu, 50% din totalul gospodăriilor aveau peste 50 ha, 35% aveau între 10 și 50 ha, 50% dispuneau de 1—10 ha, iar restul gospodăriilor posedau mai puțin de 1 ha.

⁵ Arh. St. Alba Iulia, fond Camera agricolă, dos. 1/1940, f. 10.

⁶ Arh. St. Deva, fond Consilieratul agricol, dos 22/1939 — apud D. Șandru, *Reforma agrară din 1921 în România*, Edit. Academiei R. S. România, București, 1975, p. 247.

⁷ Arh. St. Alba Iulia, fond Serviciul agricol al județului Alba, dos. 44/1938, f. 2 și fond Serviciul agricol al ținutului Mureș, dos. 3/1939, f. 1.

⁸ Arhiva Consiliului Popular al Municipiului Sibiu (în continuare : ACPMS), fond Prefectura județului Sibiu, pachet 77/1939, dos. 3, nepaginat.

nești”⁹. La început s-au acordat amânări pentru plata impozitelor, pentru ca în toamna anului 1938 acestea să fie anulate¹⁰. Măsurile de paradă luate de dictatura regală pentru atragerea țărănimii (împărțirea câtorva sute de pluguri, acordarea permisiuni de a se folosi amnarul etc.) nu au dus la azeziunea scontată¹¹. „Concilierea” urmărită pe plan politic s-a transpus la sate în încercarea de a atrage țărănimea, de a-i potoli nemulțumirile și de a atenua conflictele. Astfel, comandantul Legiunii de jandarmi Alba ordona subordonaților săi „să dea cea mai stăruitoare atenție destinderii categorice și hotărâte la sate”¹². Cu timpul, chiar sătenii atrași la început de noua demagogie și-au dat seama de adevăratele intenții ale lui Carol al II-lea. Dintr-un raport al autorităților reiese că, în 1940, „unii din membrii gărzii naționale au pierdut tot avântul lor de la început și nu mai vreau să activeze în aceste organizații”¹³. Chiar comandanții gărzilor din comunele Porcești, Sebeșul de Jos, Glimboaca, Săcădate și-au dat demisia¹⁴.

Mari nemulțumiri provoacă și exploatarea muncii țăranilor săraci și mijlocași de către moșieri și chiaburi, fie prin sistemul muncii în parte, fie prin cel al muncii cu ziua. Majoritatea gospodăriilor țărănești nu reușeau să-și asigure din producția proprie veniturile necesare traiului, țăranii fiind nevoiți să-și caute noi surse de câștig. Cercetarea întreprinsă de Al. Bărbat la Drăguș (Făgăraș) în 1938 arată că munceau cu ziua mai ales sătenii care aveau 2—14 iugăre. Cei care îl angajau, din categoria cu peste 21 iugăre, îi plăteau cu sume derizorii. Media anuală a salariilor ajungea la 941 lei, echivalând cu 1% din totalul cheltuielilor de producție. Autorul a constatat însă că erau preferate muncii salariate, munca în parte și cea în arendă¹⁵.

Un rol important în impulsionearea frământărilor din universul rural l-a avut, ca și în anii anteriori, activitatea comunistilor. Pătrunderea comunistilor la sate era îngreuiată însă de interzicerea organizațiilor democratice prin intermediul cărora acționaseră pînă atunci, de măsurile represive luate de noul regim. Un număr mare de muncitori au continuat totuși să fie în contact cu satele, făcînd cunoscut punctul de vedere al Partidului Comunist Român. Ceferiștii, lucrătorii forestieri și alte categorii de muncitori care locuiau la sate ori aveau legături cu țăranii au folosit toate prilejurile pentru a discuta cu ei despre situația din țară și de peste hotare, despre primejdia fascismului¹⁶. În acești ani manifestele P.C.R. au fost răspîndite mai ales în așezările rurale din jurul marilor orașe¹⁷.

Radicalizarea țărănimii era, fără îndoială, și rezultatul activității comunistilor. În zona cercetată, reclamațiile și cererile ocupă primul loc între formele acțiunilor țărănești din anii 1938—1940. Tonul petițiilor era imperativ, mult mai ridicat decît în perioadele anterioare. „Curată agitație comunistă” — nota prefectul de Hunedoara pe cererea țăranilor din Junct, care voiau să li se înapoieze pășunea, plantată de organele silvice¹⁸.

Promisiunile făcute de dictatura regală pentru atragerea sătenilor au trezit în rindurile acestora speranța revizuirii reformei agrare¹⁹, ceea ce explică numărul

⁹ „Ardealul” (Brașov), XVII, nr. 194, 1 septembrie 1939.

¹⁰ Ibidem, nr. 244, 30 octombrie 1938.

¹¹ Ibidem, nr. 194, 1 septembrie 1940, nr. 291, 9 decembrie 1938, nr. 142-30 iunie 1939.

¹² Arh. St. Alba Iulia, fond Legiunea de jandarmi, dos. 6/1938, f. 129.

¹³ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 96/1940, dos. 96/1940—1941, f. 112.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Alexandru Bărbat, *Studiul economic al satului Drăguș-Făgăraș*, București, 1941, p. 54—55.

¹⁶ *Alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în România*, Edit. Politică, București, 1969, p. 235.

¹⁷ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 96/1940, dos. 2, f. 193 ; I. Lungu, V. Radu, M. Valea, Gh. I. Ioniță, L. Mărghitan, C. Enea, *Din trecutul de luptă al țărănimii hunedorene*, Muzeul regional Hunedoara — Deva, 1967, p. 315.

¹⁸ *Din trecutul de luptă a țărănimii hunedorene*, p. 314.

¹⁹ Arh. St. Alba Iulia, fond Serviciul agricol al ținutului Mureș, dos. 42/1938, f. 1. Țăranii din Săcalul de Pădure (Mureș) aflaseră din ziarul „Glasul Mureșului” că „Statul a adus o lege prin care se va face revizuirea expropriilor și unde se va afla la un domeniu o suprafață de peste 100 iugăre se va expropria din nou”.

mare de plîngeri referitoare la nedreptățile din cursul aplicării legilor de reformă agrară. Cei peste 100 de capi de familie din cătunul Baia Sfînta Cruce-Lueta (Odorhei) — români, maghiari, germani — solicitau, de asemenea, „revizuirea actelor de reformă agrară”, ca și cei din comuna Ideciul de Sus (Mureș)²⁰.

Autoritățile cărora le erau adresate reclamațiile erau tot mai sus pe scara ierarhiilor în stat: rezidenți regali, miniștri și chiar regele. Uneori, pentru a fi siguri că vor primi un răspuns, sătenii se adresau mai multor foruri dintr-o dată, ca în cazul unui locuitor din Galați (Făgăraș) sau al rășinărenilor²¹. Alteori cererile erau repetate cu tot mai multă vehemență, ca în cazul unui grup de locuitori din Mediaș care fuseseră înlăturați forțat de pe loturile primite în arendă și considerau că trebuia să se respecte prevederea Constituției din februarie 1938 potrivit căreia „pămînturile distribuite sînt drepturi cîștigate”. Pămîntul, arătau ei, „era un drept sfînt” al lor, pentru care luptaseră în război și încheiau amenințător: „Dacă nu ni se va face dreptate, noi nu plecăm de pe acest pămînt, pe care l-am cîștigat cu sudoarea singelui nostru”²².

Pășunile au constituit, de asemenea, obiectul a numeroase reclamații²³, deoarece pășunea avea o pondere mare în cîștigarea mijloacelor de existență pentru locuitorii așezărilor montane și din regiunea submontană. Un mare număr de petiții denunțau exploatarea țăranilor nevoiași pe calea taxelor pentru pășunat. Chiaburii se constituiau în organe comunale, în eforii de pășune, impunându-și punctul de vedere. Caracteristică în acest sens este reclamația unui grup de săteni din Cacova (Sibiu), care arătau că din cauza suprafeței mici a izlazului „unii nu pot ține o vacă, iar alții țin zece și mai multe și țin și sute de oi”²⁴. Reclamanții cereau o anchetă pentru a se limita numărul de vite pe care le putea pășuna un locuitor al comunei. Plîngeri împotriva taxelor de pășunat prea mari au făcut țăranii din Baia de Criș (Hunedoara), cerind desființarea eforiei și a taxelor, ca și cei din Pclîșa, Tibru etc. (Alba)²⁵.

Dările comunale în totalitatea lor apăsau greu asupra țăranimii, ceea ce a determinat o serie de plîngeri ca cele din Almașu Sec, Boz ș.a. (Hunedoara). Țăranii săraci din Mermezeu-Văleni relevau în plîngerile lor să nu pot plăti taxele comunale, care erau prea mari, cerind să participe și reprezentanții lor „la fixarea aruncului comunal”²⁶, ceea ce denotă un grad înalt al conștiinței intereselor categoriei lor sociale.

La sarcinile amintite se mai adăugau impozitele bisericești și cele către stat. Astfel, biserica evanghelică a urcat cu 100% impozitul pe care-l percepea, fapt ce a dus la „agitații în rîndurile populației săsești”. Aceeași „agitație” exista și printre muncitorii agricoli din județul Sibiu, din cauză că prețul de 60 de lei stabilit pentru o zi de muncă era mult prea mic față de creșterea prețurilor²⁷.

Izbucniri ale nemulțumirilor adunate la sate au avut loc și în cele cinci județe cercetate. În ani 1938—1940 agenții fiscalului și ai forței publice au fost atacați și alungați la Cristian (Brașov)²⁸, Spini (Hunedoara), Ruși-Munți (Mureș) Viștea de Jos (Făgăraș)²⁹, Armeni, Poplaca (Sibiu)³⁰. În județul Alba fenomenul acesta devenise general, de vreme ce Consiliul de colaborare constata că erau „foarte

²⁰ Ibidem, dos. 55/1938, f. 1—2.

²¹ Ibidem, dos. 39/1938, f. 1, dos. 9/1938, f. 17—18.

²² Ibidem, dos. 9/1938, f. 1—32.

²³ Ibidem, dos. 71/1938, f. 4 și fond Camera agricolă, dos. 44/1939, f. 92, 97—98.

²⁴ ACPMS, fond Camera agricolă, dos. 36/1938, f. 66—70.

²⁵ *Din trecutul de luptă al țăranimii hunedorene*, p. 322; Arh. St. Alba Iulia, fond Camera agricolă, dos. 57/1939, f. 24, 30—31.

²⁶ *Din trecutul de luptă al țăranimii hunedorene*, p. 315.

²⁷ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 73/1940, dos. 9036, nota informativă din 2 iulie 1938.

²⁸ „Ardealul” (Brașov), XVII, nr. 282, 15 decembrie 1938.

²⁹ Viorica Moisuc, *Unele date cu privire la situația maselor populare în perioada 1938—1940*, în „Studii. Revistă de istorie”, tom 17, nr. 6, 1964, p. 1338; Arh. St. Alba Iulia, fond Inspectoratul regional de poliție, dos. 2/1939, f. 37.

³⁰ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 83/1940, dos. 9, nota informativă nr. 57.

mulți contribuabili, care amenință cu bătaia pe agenții de urmărire³¹. Țăranii — exasperați de apăsarea impozitelor și de abuzurile celor care le adunau — nu o dată au apucat toponul, furca sau parul și au trecut de la amenințare la faptă, punând pe fugă echipele de incasări. Chiar jandarmii au fost atacați și dezarmați, cum s-a întâmplat la Spini și Glimboaca (Sibiu)³². Solidaritatea țăranilor cu cei supuși sechestrului se întindește și în această perioadă. La Boroșneu Mic (Brașov) un mare număr de săteni au bătut agenții de urmărire care sechestraseră câteva obiecte. Jandarmii au fost și ei atacați, abia la sosirea „întăririlor“ mișcarea fiind reprimată³³. La Porcești (Sibiu) sătenii au trecut peste interdicția jandarmilor și au ocupat o parte „oprită“ din pășunea comunală³⁴. La Armeni un grup de săteni și-au eliberat cu forța caii sechestrați la primărie pentru neplata taxelor de pășunat³⁵. În județul Alba grupuri de țărani, mai ales moși, au început „să-și facă ei dreptate, devastând pădurile comunale și ale posesorilor“³⁶, fapt ce relevă că „devastatorii“ erau săracii satelor, care-și luau lemne de foc sau pentru prelucrat.

Odată cu aceste frământări masele populare de la sate și-au manifestat anti-fascismul lor și în anii 1938—1940. Astfel, în județul Brașov, Anschluss-ul a provocat îngrijorare³⁷, deoarece pericolul fascist se apropiase astfel de granițele țării. Această stare de spirit s-a accentuat în septembrie 1938 și apoi în martie 1939, cind Cehoslovacia a dispărut de pe harta Europei³⁸. În aceste condiții au început concentrările și rechizițiile din România. Pericolul ce amenința granițele țării a determinat și țăranimea să răspundă cu promptitudine chemărilor sub arme³⁹. „Gazeta Sibiului“ releva „entuziasmul și marea însuflețire cu care toți concentrații [...] indiferent de naționalitatea din care fac parte s-au prezentat din toate colțurile țării“⁴⁰. Sătenii din comuna Cernatu (Brașov) s-au prezentat din proprie inițiativă la postul de jandarmi, arătând că erau „gata în orice moment“ să ia armele pentru a-și apăra țara⁴¹. Aceasta era starea de spirit ce caracteriza întreaga țăranime, care, încă o dată, „a dat dovadă de conștiință politică trează și de un suflet mare“⁴², după cum aprecia revista „Societatea de mâine“.

Afirmația aceasta este întărită de sacrificiile pe care au trebuit să le facă micile gospodării țărănești în perioada mobilizării parțiale din 1939—1940⁴³. Mai greu lovită era populația rurală din județele Alba și Sibiu unde existau mari garnizoane care-și completau dotarea din zonele respective⁴⁴. În luna mai 1939 prefectul județului Sibiu raporta ministrului de interne că locuitorii care se ocupau cu cărușia resimțeau lipsa animalelor și căruțelor rechiziționate⁴⁵. În septembrie. același an, din județul arămintat erau luate de armată 5 000 de animale de tracțiune,

³¹ Arhiva istorică centrală (în continuare : AIC), fond Ministerul de Interne. dos. 144/1940, f. 19.

³² Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond Curtea Marțială Sibiu, Sentința 140, vol. I, sentința 197, p. 2.

³³ Al. Gh. Savu, *Dictatura regală*, Edit. Politică. București, 1970, p. 266.

³⁴ Ibidem, p. 264.

³⁵ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 4/1938, dos. 5197, nepaginat.

³⁶ AIC, fond Ministerul de Interne, dos. 144/1940, f. 19.

³⁷ Al. Gh. Savu, op. cit., p. 199.

³⁸ Arh. St. Brașov, Colecția de documente privind mișcarea muncitorească. nr. inv. 232—1938 ; „Gazeta Sibiului“, VI, nr. 80, 19 martie 1939.

³⁹ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 72/1939, dos. Dări de seamă. nepaginat.

⁴⁰ „Gazeta Sibiului“, VI, nr. 82, 2 aprilie 1939.

⁴¹ M. Băltescu, *Aspecte ale luptei antifasciste și antihitleriste a oamenilor muncii din județul Brașov sub conducerea P.C.R. (1929—1940)*, în *Elogiu marilor victorii*, Brașov, 1971, p. 93.

⁴² „Societatea de mâine“, XVI, nr. 1, 1939, p. 40.

⁴³ Ilie Ceaușescu, *Măsuri organizatorice întreprinse de statul român pentru întărirea capacității de apărare a țării împotriva expansiunii hitleriste, pentru apărarea independenței naționale*, în *File de istorie militară a poporului român*, voi. 4, Edit. Militară, București, 1977, p. 194—197.

⁴⁴ Tr. Udrea, op. cit., p. 311.

⁴⁵ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 78/1939, dos. 13 ; „Alba Iulia“, XXI, nr. 16, 13 octombrie 1939.

pentru ca în vara anului 1940 numărul lor să se dubleze, stinjenind muncile agricole⁴⁶.

Sătenii au acceptat privațiunile impuse de apărarea hotarelor țării, dar abuzurile autorităților, nedreapta repartitie a sarcinilor i-au revoltat. Frământările din lumea rurală s-au înmulțit acum: țărani săraci și mijlocași au ripostat cu hotăriri împotriva autorităților care favorizau pe cei avuți⁴⁷. O anchetă efectuată în județul Sibiu a scos la iveală multe cazuri în care a fost luat singurul cal al celor săraci, în timp ce unor familii înstărite nu li s-a rechiziționat nimic⁴⁸.

În 1940 pericolul fascist și revizionist a crescut, apropiindu-se de granițele României. Țărănimea a demonstrat și de această dată hotărîrea sa de a apăra cu orice preț integritatea teritorială a patriei. Încă din august 1940, din perioada tratativilor cu guvernul horthist, satele erau în fierbere, atmosfera de rezistență creștea zilnic.

Unele documente atestă și atitudinea țărănimii maghiare din Transilvania în această perioadă. Astfel, în august 1940, locuitorii maghiari din județul Sibiu, „aproape în unanimitate” declarau că „nici prin gînd nu le stă ca în eventualitatea unui schimb de populație să-și părăsească pămîntul și casa lor”⁵⁰. Prefectura județului Sibiu raporta în același timp că populația țărănească de naționalitate maghiară „nu dorește realipirea Ardealului la Ungaria” din cauza relațiilor agrare de acolo⁵¹. La rîndul ei, populația săsească din județul Brașov era „vădit ostilă ideii de a trece sub dominația Ungariei horthiste”⁵².

În lunile iulie și august 1940, cînd presiunile Germaniei hitleriste și ale Italiei fasciste s-au înmulțit, țărănimea și-a manifestat cu hotărîre ostilitatea față de orice cedare⁵³. Prefectul județului Turda încercase, printr-o serie de conferințe, să calmeze agitația satelor, să mai reabiliteze întrucîtva falimentarul regim carlist. Rezultatele acțiunii au fost nule, raportul său din 13 august 1940 fiind elocvent în acest sens: „[...] ne-am izbit de aceeași îndirjită hotărîre a fiecărui țaran român [...] că nu vor nici să audă măcar că s-ar putea înstrăina un singur petec de pămînt din mult discutatul și sfîntul pămînt al Ardealului”. Țăranii mai în vîrstă, „care trăiseră sub jugul străin, n-au uitat nici suferințele, nici injuriile primite atunci [...], astfel că ideea unei înstrăinări nu intră în concepțiile și gîndurile lor, decît prin sacrificiul singelui și al trupurilor lor. Aceasta este, fără exagerare, starea de spirit exprimată în fiecare zi de populația rurală din județul nostru”. Echipile de propagandă, se arăta în continuare, căutau a „liniști spiritele”, dar „nu speră să poată impune, într-un caz extrem, resemnarea, de care poporul nu pare a fi dispus”⁵⁴.

Într-adevăr, la 31 august, 1 și 2 septembrie, în urma acceptării dictatului de la Viena de către regimul carlist, întreaga țară a fost zguduită de puternice demonstrații ale maselor populare. Poporul a răspuns îndemnului conștiinței sale naționale, chemărilor P.C.R. și altor organizații democratice. Astfel, dr. Petru Groza pregătea în Munții Apuseni o rezistență armată a țărănimii⁵⁵. Locuitorii satelor din jurul marilor orașe au participat la demonstrațiile de protest organizate aici. La manifestația din 1 septembrie 1940 de la Sibiu au participat, alături de muncitori, intelectuali și militari, „flăcăi din județ [...] și fete de la sate avînd steaguri naționale”⁵⁶. Demonstrații au protestat împotriva Germaniei hitleriste și Italiei fasciste, care au impus României cedarea unui teritoriu de 43 500 km². La rîndul lor, locuitorii din Lancrăm, Petrești, Pianul de Jos ș. a. au participat la demonstrația de protest care

⁴⁶ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 81/1939, dos. Situația rechizițiilor și fond Camera agricolă, dos. 45/1940, f. 188.

⁴⁷ Ibidem, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 44/1939, dos. 5, nepaginat.

⁴⁸ Ibidem, pachet 3/1939, dos. Pretura Cisnădie.

⁴⁹ Mihai Florescu, *Aspecte din agricultura României în preajma celui de-al doilea război mondial*, în *Terra nostra* vol. IV, p. 319.

⁵⁰ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 96/1940, dos. 2, f. 186.

⁵¹ Ibidem, pachet 83/1940, dos. 1/1940, f. 1—3.

⁵² Traian Bunescu, *Lupta poporului român împotriva dictatului fascist de la Viena (august 1940)*, Edit. Politică, București, 1971, p. 89—91.

⁵³ A. Simion, *Dictatul de la Viena*, Edit. Politică, București, 1971, p. 169—173.

⁵⁴ AIC, fond Ministerul de Interne, dos. 875/1940, f. 29.

⁵⁵ Tr. Udrea, *Poziția Partidului Comunist Român față de problema agrară (1921—1945)*, în „Revista de istorie”, tom. 27, nr. 1, 1974, p. 18.

⁵⁶ „Universul”, nr. 246, 7 septembrie 1940.

a avut loc în orașul Sebeș⁵⁷. Țăranii din Bradu, Veștem, Mohu, Tâlmăciu și-au arătat dezamăgirea față de hotărîrea guvernului de a accepta frîngerea trupului țării fără luptă și își arătau dorința de a lua armele pentru eliberarea teritoriului răpit⁵⁸.

Acest deziderat s-a aflat pe primul loc între mobilurile care au determinat participarea țărănimii transilvănene la rezistența antifascistă, la lupta pentru înlăturarea dictaturii antonesciene și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste⁵⁹.

Datele și faptele prezentate, cele mai semnificative dintr-un șir întreg, întăresc concluzia că și în anii dictaturii regale țărănimea a continuat să acționeze împotriva exploatării capitaliste. Totodată, în perioada 1938—1940, atunci cînd Germania hitleristă și aliații săi au început să ocupe un stat după altul, amenințînd direct și România, masele rurale s-au angajat plener, odată cu întregul popor, în lupta pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a patriei. Țăranii săraci și mijlocași au acceptat sacrificiile cerute pentru apărarea hotarelor țării, dar nu au răbdat nedreptatea socială, acționînd împotriva acelor elemente instărite care încercau să arunce toate greutățile pe umerii lor. Participarea la lupta împotriva fascismului n-a suprimat setea de dreptate socială a țărănimii, cele două forme ale luptei îmbinîndu-se permanent.

**CONTRIBUTIONS CONCERNANT LA LUTTE DES
PAYSANS TRANSYLVAINS CONTRE L'EXPLOITATION
ET LE FASCISME, POUR DEFENDRE L'INDÉPENDANCE
ET L'INTEGRITE TERRITORIALE DE LA PATRIE,**

1938—1940

R é s u m é

L'auteur présente la situation et la lutte des paysans des départements du sud de la Transylvanie (Brașov, Făgăraș, Sibiu, Alba et Hunedoara). Pendant la dictature royale (1938—1940) les documents d'archive et la presse de l'époque présentent, tous une aggravation de la situation des paysans. Dans les départements étudiés les mécontentements des paysans se dirigeaient contre la bourgeoisie et les koulaks, les formes d'action utilisées étant très variées, depuis la simple réclamations jusqu'à la résistance contre les gendarmes. Les paysans ont répondu promptement, pendant les années 1939—1940, aux appels de s'enrôler dans la lutte contre le fascisme qui menaçait l'intégrité territoriale de la Roumanie. Les paysans ont participé aussi aux grandes démonstrations de protestation contre le diktat de Vienne (30 août 1940).

⁵⁷ Tr. Bunescu, op. cit., p. 168.

⁵⁸ ACPMS, fond Prefectura județului Sibiu, pachet 50/1942, dos. Dări de seamă informative.

⁵⁹ Pentru aceste acțiuni în partea de sud a Transilvaniei vezi V. Ciobanu, *Zum Kampf der siebenbürgischen Bauern gegen die militärisch-faschistische Diktatur*, in „Forschungen zur Volks- und Landeskunde“, voi. 22, nr. 2, 1979, p. 60—72.